

Posvetovalni odbor za alpsko podnebje

Odpravljanje vrzeli znotraj podnebnih ukrepov

Nove vrvne ekipe za podporo podnebno nevtralnemu in odpornemu načinu življenja v Alpah

 Federal Ministry
Republic of Austria
Climate Action, Environment,
Energy, Mobility,
Innovation and Technology

 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation

Federal Office for Spatial Development ARE

Prenos in nadaljnje informacije

www.alpineclimate2050.org
www.alpconv.org

© Stalni sekretariat Alpske konvencije, 2022

Uredil:
Posvetovalni odbor za alpsko podnebje
Stalni sekretariat Alpske konvencije
Herzog-Friedrich-Straße 15
6020 Innsbruck
Avstrija

Avtorici:
Helen Lückge (Climonomics, Tübingen, Nemčija)
Claire Simon (Val&Monti, Entremont-le-Vieux, Francija)
ob podpori članov in članic Posvetovalnega odbora za alpsko podnebje

Prevod: IntrAlp

Ilustracija na naslovnici: Nina Klotz
(Creations Nina, La Digne-d'Amont, Francija)

Grafična zasnova in postavitve besedila:
Ostale ilustracije: Claire Simon (Val&Monti)
Postavitve besedila: Helen Lückge (Climonomics)
Realizacija in tisk: Sterndruck (Fügen, Avstrija)

Natisnjeno v skladu z avstrijskim
okoljskim certifikatom za podnebno
nevtralne tiskovine
Sterndruck GmbH, Nr. UW 1017

Predgovor

Vplivi podnebne krize vse bolj ogrožajo naše občutljivo alpsko območje. Nekatere ključne politike na poti do podnebno nevtralnih in podnebno odpornih Alp vključujejo nove pristope k ustvarjanju dodane vrednosti ali preprosto predvidevajo izogibanje dejavnostim, ki povzročajo velike izpuste ogljika. V podporo ambicioznim podnebnim ukrepom v Alpah je Posvetovalni odbor za alpsko podnebje pripravil Akcijski načrt za podnebje, ki s konkretnimi izvedbenimi koraki ukrepom daje substanco.

Vendar pa se mnogi ukrepi lahko zdijo abstraktni in se ne navezujejo na naše vsakdanje življenje. Zato sem še posebno ponosen, da vam lahko predstavim to brošuro z ukrepi, s katerimi gradimo mostove med strategijami in njihovo izvedbo in ki nam bo vir navdiha.

Upam, da boste z veseljem prebirali to brošuro in da vas bo morda spodbudila k novemu razmišljanju o tem, kako lahko prilagajanje podnebnim spremembam in blaženje njihovih učinkov postaneta sestavni del vsakdanjega življenja v Alpah, ne da bi pri tem ogrožali kakovost življenja, temveč bi jo celo izboljšali. Zgolj z vašo podporo lahko dosežemo naš cilj, da bodo Alpe do leta 2050 podnebno nevtralne in odporne proti podnebnim spremembam.

Helmut Hojesky
predsedujoči Posvetovalnemu
odboru za alpsko podnebje

©BMK

Podnebno nevtralni in podnebno odporni načini življenja kot podpora Alpskemu sistemu podnebnih ciljev

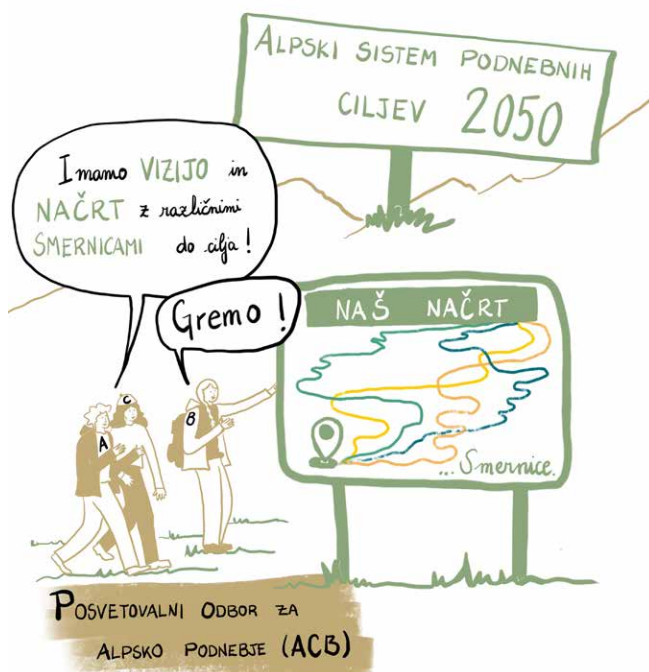
Ta brošura je vabilo županom in županjem ter lokalnim in regionalnim politikom in političarkam, javnim uslužbencem in uslužbenkam, prostovoljcem in prostovoljkam ter delavcem in delavkam nevladnih organizacij, učiteljem in učiteljicam ter svetovalcem in svetovalkam, zvezam in sindikatom, naj pomagajo uresničevati vizijo Posvetovalnega odbora za alpsko podnebje za podnebno nevtralne in podnebno odporne Alpe. Alpski sistem podnebnih ciljev 2050 in njegov akcijski načrt, ki so ju skupaj razvile vse alpske države, ponujata usklajen čezmejni pristop, da bi Alpe postale vzorčna regija na področju podnebnih ukrepov.

Za rast in spremembe pa potrebujemo spremljevalce in spremljevalke, povezovalce in povezovalke ter podpornike in podpornice na vseh ravneh, ki pospešujejo ukrepanje. Posvetovalni odbor za alpsko podnebje je zato sam vzpostavil skupino sektorskih »skrbnikov« in »skrbnic«, ki bodo olajšali izvajanje dejavnosti Akcijskega načrta za podnebje. Da pa bi jih prizemljili in da bi motivirali alpsko prebivalstvo k temu, da prispeva k uresničevanju vizije, naše »vrhne ekipe« potrebujejo novo članstvo: Posvetovalni odbor za alpsko podnebje vas vabi, da s svojim osebnim znanjem in svojimi poznanstvi prispevate k vključevanju novih ciljnih skupin.

Posvetovalni odbor za alpsko podnebje in njegova vizija: podnebno nevtralne in podnebno odporne Alpe

Posvetovalni odbor za alpsko podnebje (ACB) je bil ustanovljen leta 2016, da združili vse dejavnosti za podnebne ukrepe v okviru Alpske konvencije. Posvetovalni odbor skupaj z Alpskim sistemom podnebnih

ciljev 2050 ponuja jasno podobo podnebno nevtralne in podnebno odporne alpske regije: osnovano na splošnih načelih (upoštevanje transnacionalne razsežnosti v Alpah), sektorski cilji prikazujejo zgoščene »slike prihodnosti« in kažejo, kako splošna vizija vodi k spremembam na sektorski ravni, npr. vizija o alpskem turizmu brez avtomobilov in privlačnem alpskem turizmu ali o Alpah kot vzorčni regiji za ekološko kmetovanje.

Potrebujemo vašo podporo

Sistem podnebnih ciljev oživi z Akcijskim načrtom za podnebje 2.0 in sicer s »smernicami«, ki zagotavljajo postopne ukrepe za doseganje sektorskih ciljev. Za lažje izvajanje teh korakov so bili določeni skrbniki in skrbnice: oni so strokovnjaki in strokovnjakinje na ustreznih področjih in gradijo skupnosti za pospeševanje aktivnosti.

- ➔ Te ambiciozne vizije ni mogoče uresničiti samo na politični ali na tehnični ravni.
- ➔ Zahteva tudi nove pristope k vzorcem načinov življenja in potrošništva – bližje podnebno nevtralnemu in podnebno odpornemu življenju v Alpah.

Kaj boste našli v tej brošuri

S to brošuro vam kot multiplikatorju oziroma multiplikatorki podnebnega ukrepanja ponujamo nekaj navdih, da bi s svojimi dejavnostmi dosegli prebivalce in prebivalke ter podprli podnebno nevtralne in podnebno odporne Alpe.

- Za začetek je navedenih nekaj izhodišč za razmislek o težavah pri prehodu od znanja k dejanjem in o tem, kako naj bo to videti v Alpah.
- Primeri aktualnih projektov, s katerimi je prikazano, kako so nekonvencionalne vrhne ekipe že sprožile vključujoče in motivacijske dejavnosti.
- Seznam prvih potrebnih korakov prikazuje, kako se lahko vi in vaša organizacija vključite ter kako lahko Posvetovalni odbor za alpsko podnebje podprete pri uresničevanju njegove vizije.

Premostitev vrzeli med znanjem in dejanji

Kako spodbujati podnebne ukrepe v alpskih načinih življenja

V Evropi se široko poroča o učinkih in grožnjah podnebne krize. Obstaja splošen konsenz, da so za boj proti podnebnim spremembam potrebni visoko zastavljeni ukrepi.

Zakaj ukrepov ni še več?

- Podnebne spremembe so svetovni problem, ki vključuje zapletene fizikalne pojave tako na globalni kot tudi na regionalni ravni, ki se pokažejo z določenim časovnim zamikom: velik vpliv na vse vidike življenja, številne negotovosti, razpršene odgovornosti in razkorak med dejavnostmi in skupinami, ki najbolj onesnažujejo, ter tistimi, ki kot prvi občutijo podnebne spremembe.
- Alpe spadajo med najbogatejše regije na svetu, kar sovпада z visoko ravno potrošnje in ogljičnih odtisov.
- Deležniki ter prebivalci in prebivalke niso niti dobro opremljeni niti usposobljeni, da bi lahko reševali kompleksnost dane situacije in razvili rešitve za popolnoma nove izzive.
- Doslej je bil velik poudarek pri soočanju s podnebnimi spremembami na tehničnih rešitvah. Šele pred kratkim se je začel upoštevati tudi človeški dejavnik, s številnimi kolektivnimi in individualnimi upori ter konflikti: pravni in finančni okviri, zavarovanja, pogodbe, predpisi o javnih naročilih, socialno-psihoški dejavniki itn.

»Dragoceni človeški dejavnik« v osrčju podnebnih ukrepov

Vedno več informacij o učinkih podnebnih sprememb ne pomeni nujno več ukrepanja, temveč lahko vodi do nastanka več dilem, konfliktov ali celo ohromitve. Korak od znanja do dejanj zahteva poglobljeno razumevanje človeškega položaja. Soočanje s podnebnimi spremembami pomeni korenito spremembo za družbo kot celoto in za vsakega posameznika oziroma posameznico.

Da bi omogočili nastanek novih načinov življenja, potrebujemo znanstveno podkovano znanje o podnebnih spremembah, njihovih posledicah in možnih (tehničnih) rešitvah. To znanje je v kontekst alpskega prostora postavil Posvetovalni odbor za alpsko podnebje. Za premostitev vrzeli med znanjem in dejanji so prav tako potrebna strokovna znanja in spretnosti na področju humanističnih ved:

- za prepoznavanje individualnih in kolektivnih uporov in konfliktov ter obvladovanje letih;
- za izbiro pravih pristopov, s katerimi bi vsaki skupini ali posamezniku oziroma posameznici olajšali spremembe, glede na njihove posebne potrebe in razmere, na primer: eksperimentiranje, inštruiranje, informiranje in usposabljanje, smernice, skupine za medsebojno izmenjavo, spodbujanje, pravila itd.;
- olajšanje kolektivne inteligence in pomoč pri oblikovanju novih vrstnih ekip, ki bodo dosegale širok spekter deležnikov;
- za podporo globoko zasnovani individualni in kolektivni zavezanosti, ki je zasidrana v nastajajočih identitetah in kulturah.

Kako lahko Alpe postanejo vodilna regija za podnebno nevtralne in podnebno odporne načine življenja?

- Vplivi podnebnih sprememb so tukaj že zdaj bolj vidni kot v drugih evropskih regijah: alpsko prebivalstvo vidi in čuti potrebo po nujnem ukrepanju.
- Podnebni ukrepi so povezani z drugimi izzivi, značilnimi za Alpe, kot recimo pomanjkanje tal in vode, izguba biotske raznovrstnosti, posebne težave v mobilnosti, naravne nesreče, demografske spremembe itn.
- V Alpah so na voljo zelo raznoliki in bogati naravni in človeški viri, znanstveno osnovano znanje in izkušnje ter potrebna finančna sredstva.
- Obstoječi gospodarski pristopi v nekaterih sektorjih se že osredotočajo na učinkovito rabo energije in drugih virov, na lokalne vrednostne verige in zmanjševanje ogljičnega odtisa (npr. turizem, gozdarstvo, kmetijstvo, lesena gradnja).

Viri:

Eurobarometer (2021): Posebna raziskava Eurobarometer o podnebnih spremembah

Hubert Reeves (2019): intervju v televizijski oddaji „Ouvrez le 1“

Priložnosti in grožnje za razvoj podnebno nevtralnih in podnebno odpornih načinov življenja, ki so značilne za alpski prostor

Kako se premikamo: prevoz na delo, vsakodnevne in počitniške vožnje **Katere posebne značilnosti Alp podpirajo podnebno nevtralne in podnebno odporne načine življenja?**

- Kolesarjenje in hoja sta v Alpah že del vsakdanjega življenja zaradi velikega navdušenja nad aktivnostmi v naravi in zdravjem, kratkih razdalj v srednje velikih alpskih mestih ter privlačne ponudbe priložnosti dejavnosti itd.
- Javni prevoz: Infrastruktura, storitve in privlačne rešitve za nakup vozovnic so v nekaterih alpskih regijah zelo dobro razviti, tudi za čezmejni promet. Številni turisti zaradi lažje dostopnosti dajejo prednost javnemu prevozu.
- Souporaba avtomobilov: Močan občutek pripadnosti skupnosti v alpskih mestih omogoča inovativne pristope k souporabi vozil ali skupnim vožnjam.

In katere so tiste značilnosti, ki zavirajo podnebno nevtralne in podnebno odporne načine življenja?

- Zahtevna topografija lahko zavira alternativne prometne rešitve.
- Odročni kraji so z javnim prevozom težje dosegljivi, razpršena naselja pa ustvarjajo odvisnost od zasebnih avtomobilov.
- Nekateri storitvi so zelo odvisne od turističnih sezon.
- Vremenske razmere (zlasti pozimi) omejujejo možnosti za kolesarjenje in hojo.

Kaj jemo in kupujemo: alpska hrana, lokalni proizvodi in preprečevanje nastanka odpadkov **Katere posebne značilnosti Alp podpirajo podnebno nevtralne in podnebno odporne načine življenja?**

- Lokalne vrednostne verige: Med prebivalstvom obstaja visoka ozaveščenost o lokalnih vrednostnih verigah in sezonskih proizvodih, dolgoletna kultura prehranske dediščine in gorskega kmetijstva. Odročne alpske regije imajo notranjo motivacijo za razvoj lokalnih vrednostnih verig.
- Kmetijstvo: Alpski kmetje in kmetice imajo dobre možnosti, da postanejo del vzorčne regije za ekološko kmetijstvo.
- Visoki dohodki v številnih alpskih regijah mnogim prebivalcem in prebivalkam omogočajo, da si lahko privoščijo višje cene ekoloških in lokalnih proizvodov.

In katere so tiste značilnosti, ki zavirajo podnebno nevtralne in podnebno odporne načine življenja?

- Nekatera živila, ki so tipična za Alpe, so zelo ogljikovintenzivna (mlečni izdelki, meso).
- Proizvodi, ki izvirajo iz Alp, so dražji od industrijsko pridelanih proizvodov.
- Nekateri kmetijski proizvodi je težko pridelati v gorskem okolju.

Kako živimo: alpska naselja in stavbe.

Katere posebne značilnosti Alp podpirajo podnebno nevtralne in podnebno odporne načine življenja?

- Gradbeni materiali in ogrevanje: Obstaja dolga tradicija uporabe trajnostnih gradbenih materialov (zlasti lesa) in obnovljivih virov energije za ogrevanje.
- Večnamenska raba stavb: Predvsem v manjših krajih so stavbe zasnovane tako, da se jih uporablja za več namenov in učinkovito.
- Organiziranost naselij: Alpska topografija spodbuja gosto poselitev in omejuje pretirano porabo zemljišč.
- Individualni preventivni ukrepi ob tveganjih: izkušnje pri obvladovanju naravnih nesreč.

In katere so tiste značilnosti, ki zavirajo podnebno nevtralne in podnebno odporne načine življenja?

- Turizem: Apartmaji, ki so v uporabi samo v turističnih sezonah ali kot drugi domovi, omejujejo možnosti za urejanje prostora v skladu z načeli podnebne odpornosti.
- Prenove: Številne zgodovinske stavbe zahtevajo posebne pristope, kar je razlog za dražje prenove.
- Razpršeni domovi ovirajo skupno ogrevanje, kanalizacijo itd.

V čem uživamo: prosti čas in kultura v Alpah

Katere posebne značilnosti Alp podpirajo podnebno nevtralne in podnebno odporne načine življenja?

- Povezanost z naravo: Ljudje so na splošno močno povezani z naravo in gorami ter imajo motivacijo za njihovo zaščito.
- Možnosti za preživljanje prostega časa: V Alpah je na voljo veliko nizkoogljiknih priložnosti dejavnosti, ki so na dosegu roke in primerne za vsako denarnico. Zanimanje za take aktivnosti raste.
- Kultura: Kulturna dediščina in okolje sta tesno povezana.
- Že vidni podnebni vplivi (npr. pomanjkanje snega) povzročajo spremembe v načinu preživljanja prostega časa.

In katere so tiste značilnosti, ki zavirajo podnebno nevtralne in podnebno odporne načine življenja?

- Učinki zaprtega sistema v turističnem sektorju zavirajo prehod v podnebju prijazne priložnosti dejavnosti.
- Pretiran turizem, razširjena uporaba zasebnih avtomobilov za več kratkih izletov.
- Konflikti med športnimi dejavnostmi na prostem, biotsko raznovrstnostjo in naravo.

1. akcijski vrh:

Kako se premikamo: Prevoz na delo, vsakodnevne in počitniške vožnje

Samovozeči električni avtobusi v Meranu (IT)

Prvi sistem avtonomnih avtobusov, ki je bil testiran v alpskem mestu, izpolnjuje individualne potrebe in je prilagojen na omejen prostor v starih mestnih jedrih

Vrvna ekipa: Mesto Merano, upravljalci javnega prometa, tehnična podjetja

Potencial za spremembo: Večanje zaupanja v nove tehnologije in nove oblike mobilnosti

Zmanjševanje odvisnosti od avtomobila na podeželju, Trièves (FR)

Možnost souporabe avtomobilov, organizacija štopanja in razvoj kolesarstva v redko naseljenem območju

Potencial za spremembo: Razvoj mobilnostnih praks z manjšo odvisnostjo od avtomobilov

Več informacij v okvirčku Pod drobnogledom

YOALIN: Youth Alpine Interrail – mladinski alpski Interrail (na celotnem območju Alp)

Mladi imajo možnost, da izkusijo trajnosten način potovanja

Potencial za spremembo: Trajnostno mobilnost zasidramo v načinih življenja mladih

Več informacij v okvirčku Pod drobnogledom

Začasne kolesarske poti v Grenoblu (FR)

Vzdrževanje 18 km začasnih kolesarskih poti, ki so nastale med pandemijo covid-19, z namenom utrjevanja mestne mreže kolesarskih poti (skupno 320 km)

Vrvna ekipa: Mesto Grenoble, upravljalci mobilnostnih storitev

Potencial za spremembo:

Cilj je trikratno povečanje deleža kolesarskih poti v modalni razdelitvi

Na svetovno serijo tekmovanj v smučanju prostega sloga z vlakom (na celotnem območju Alp)

Najboljši smučarji prostega sloga postanejo vzorniki na področju ukrepanja proti podnebnim spremembam in se obvežejo za trajnostne načine prevozov do tekmovanj ter svoje izkušnje delijo preko družabnih omrežij

Vrvna ekipa: Nevladna organizacija Protect our Winters, Freeride World Tour, športniki

Potencial za spremembo:

Spodbujanje podnebju prijazne mobilnosti preko novih vzornikov

AMIGO: aktivna dnevna mobilnost (AT, DE, CH, LI)

Preizkušanje eksperimentalnih pristopov za spodbujanje trajnostne dnevne mobilnosti

Potencial za spremembo: Premagovanje ovir za spremembe v vzorcih dnevne mobilnosti

Nadaljnje informacije v osebni zgodbi

Pod drobnogledom: Civilna pobuda v dolini Trièves (FR) za zmanjšanje uporabe osebnih avtomobilov

Ponuditi javni prevoz na podeželskem območju predstavlja izziv zaradi nizke gostote prebivalstva in pomanjkanja virov ter pristojnosti lokalnih organov. V regiji Trièves je aktivnih več civilnih pobud, ki skušajo zapolniti vrzel: souporaba avtomobilov; organiziran avtoštop preko Facebook strani, spletnega orodja »collaborative pad« in številnih mobilnih telefonov. Združenje in občina ponujata storitve za izposajo in servisiranje e-koles. Poleg tega v sklopu projekta »Nična brezposelnost v regiji« delajo na rešitvah za alternativno mobilnost.

Katere vloge prevzemajo partnerji vrhne ekipe?

- Prebivalci in prebivalke si zamislijo, sprožijo in organizirajo nove storitve.
- Podjetje Citiz ponuja storitve za souporabo avtomobilov.
- Lokalne oblasti podpirajo ponudbo (koordinacija, financiranje, komunikacija ...).

Dejavniki uspeha/ovire? Aktivna vključitev prebivalcev in prebivalk že sama po sebi kaže na spremembo načina življenja. Je pa tudi šibkost, saj je zelo odvisna od volje posameznikov in posameznic. Če ljudje prenehajo biti aktivni, potem ni več zagotovila, da bodo sistemi in storitve, ki potekajo v samoorganizaciji, lahko potekali naprej.

Kaj je pri tem pristopu posebej značilno za Alpe? Trièves je gorsko območje na srednji nadmorski višini. Razpršena naselja, pobočja in sneg pozimi zahtevajo posebne rešitve za mobilnost.

Pod drobnogledom: YOALIN – Youth Alpine Interrail

YOALIN ni zgolj projekt, temveč življenjska izkušnja ter vstopna točka v čudovito mrežo mladih, ki se zavedajo pomena podnebja. Projekt mladim omogoča, da izkusijo pustolovski duh, udobje, praktičnost in zabavo počitnikovanja s trajnostnimi prevoznimi sredstvi ter uživajo v lepotah alpskih dežel.

Katere vloge prevzemajo partnerji vrhne ekipe?

- Pogodbenice Alpske konvencije nudijo finančno podporo.
- CIPRA in Mladinski svet CIPRE zagotavljata organizacijsko podporo, zlasti pri spremljevalnih dogodkih in okvirih za udeležence projekta YOALIN.
- Mladi s celotnega območja Alp delujejo kot »ambasadorji in ambasadorke« ter multiplikatorji in multiplikatorke.

Dejavniki uspeha/ovire? Nekdanji udeleženci in udeleženke so združeni v skupnost, ki presega čas trajanja projekta. Mnogi s projektom YOALIN ostajajo povezani in ga pomagajo oblikovati za nove udeležence in udeleženke.

Kaj je pri tem pristopu posebej značilnega za Alpe? Projekt je povezan z alpskim okoljem in mladim omogoča spoznavati njihovo kulturno in naravno bogastvo.

Moj osebni »aha!« trenutek

Alexandra Sutterlüty, pristojna za trajnostni razvoj pri podjetju Haberkorn, o novem pristopu projekta AMIGO

Trajnostno ravnanje je bistveni del strategije našega podjetja, ukvarjamo pa se tudi z našo mobilnostjo, torej z vožnjami in domov, službenimi potovanji in ekskurzijami. S številnimi ukrepi nam je uspelo zmanjšati število opravljenih poti naših zaposlenih na delo z avtom za 15 odstotkov.

Da bi še povečali delež podnebju prijaznih načinov potovanja, smo pred kratkim uvedli dve novi storitvi na področju mobilnosti: v programu beWEGt v obdobju več tednov spremljamo »spremembe željne« – to so osebe, ki si želijo spremeniti svoje navade na področju mobilnosti, ampak pri tem potrebujejo še nekaj podpore. Z zemljevidi Mobility Maps, ki se ustvarijo avtomatsko, zagotovimo individualne potovalne načrte. Prikazani so trajanje potovanja, stroški in ogljični odtis opravljene poti, z dodatno inovativno funkcijo pa so prikazani še zdravstveni vidiki – ponazorjena je vsakodnevna telesna vadba, ki je povezana z izbiro vrste mobilnosti.

Kaj me motivira?

Zemljevidi mobilnosti me še posebno navdušujejo, saj prikazujejo, kakšen učinek ima naša izbira mobilnosti na podnebje in naše zdravje. Tako so me prepričali, da se na delo večkrat peljem s kolesom in tako naredim nekaj dobrega zase.

Kdo je del vrhne ekipe?

Ponudbe smo pridobili na interni delavnici in jih razvili v okviru pilotnega projekta AMIGO skupaj z zavodom Energieinstitut Vorarlberg, strokovnjaki in strokovnjakinjami s področja zdravstva AKS in devetimi delodajalci v regiji Alpenrhein-Bodensee-Hochrhein. Cilj projekta AMIGO je spodbuditi ljudi k bolj zdravi in podnebju prijazni mobilnosti in pri tem se projekt osredotoča na sinergije med promocijo zdravja in upravljanjem mobilnosti na delovnem mestu. Prednosti takšnega projekta so očitne: dostopamo lahko do strokovnega znanja zunanjih partnerjev in skupaj razvijamo svoje ponudbe.

2. akcijski vrh:

Kako živimo: Alpska naselja in stavbe

Pod drobnogledom: »DoppelPlus« – Energetsko in podnebno svetovanje za gospodinjstva z nizkim prihodkom

DoppelPlus je dober primer, kako lahko s spremembo v smeri podnebno nevtralnega in podnebno odpornega načina življenja dobimo zmagaš-zmagam rešitev. Kot prispevek k viziji Tirolske o energetsko avtonomni pokrajini so gospodinjstva z nižjimi prihodki deležna podpore pri zmanjševanju svoje porabe energije, ogljičnega odtisa in energetskih stroškov.

Katere vloge prevzemajo partnerji vrhne ekipe?

- Podnebno zavezništvo in drugi javni deležniki vzpostavijo okvir in nudijo financiranje.
- Karitas (organizacija za socialno pomoč) odpira vrata pri vzpostavitvi stikov s pomembnimi ciljnim skupinami.
- Prostovoljni svetovalci in svetovalke za področje energije in podnebja (hrbtenica projekta) so deležni usposabljanja in nato precej samostojno opravljajo svetovanja na tem področju.

Dejavniki uspeha/ovire? S pristopom DoppelPlus ljudi opolnomočimo tako, da se z njimi povežemo v osrednjem delu njihovega življenja: svetovalci in svetovalke za področje energije in podnebja obiskujejo gospodinjstva in ugotavljajo, katere ukrepe bi lahko enostavno izvajali na področju ogrevanja, hlajenja in prezračevanja, upravljanja z vodo in elektriko, pri porabi in navadah v mobilnosti.

Kaj je pri tem pristopu posebej značilno za Alpe? Zaradi alpskega podnebja ogrevanje tukaj predstavlja večji delež toplogrednih izpustov in onesnaženja zraka kot v drugih regijah in se močno odraža tudi na proračunu družin z nižjimi prihodki.

Pod drobnogledom: RiKoSt – individualni ukrepi za obvladovanje naravnih nevarnosti – od boljših informacij do boljše zaščite s čezmejnimi sodelovanjem

Za prehod od znanja o možnih podnebnih tveganjih do jasnega zaznavanja tveganja in individualnega ukrepanja so potrebna nova orodja za obveščanje o tveganjih, ki vključujejo prebivalstvo in pomembne deležnike ter so vezana na dejanske razmere.

Katere vloge prevzemajo partnerji vrhne ekipe?

- Agencija za civilno zaščito avtonomne pokrajine Bolzano, raziskovalni center Eurac Research in Oddelek za upravljanje z vodami Dežele Koroške so začeli projekt Interreg.
- Župani in županje pilotnih občin, prebivalstvo, strokovnjaki in strokovnjakinje, deležniki.
- Učenci in učenke srednjih in višjih šol.

Dejavniki uspeha/ovire? Ekipa projekta RiKoSt je spoznala, da več informacij ne vodi nujno do več ukrepov. Le če so državljani in državljanke ter deležniki vključeni v enakovreden dialog, v katerem se govori v njihovem jeziku in kaže zanimanje za njihove realne težave, je mogoče sprožiti izvajanje individualnih ukrepov za preprečevanje tveganj. Za vizualizacijo naravnih nevarnosti so bila uporabljena interaktivna orodja, kot so očala za virtualno resničnost.

Kaj je pri tem pristopu posebej značilno za Alpe? Alpska regija zahteva individualne ukrepe za preprečevanje tveganj. Projekt RiKoSt je razvil rešitve, ki temeljijo na čezmejnem razumevanju in dialogu.

Osebna zgodba: Ljudi postaviti nazaj v središče energetsko učinkovitih gradbenih projektov Corinne Valence, kolektiv Vie to B, posrednica za opolnomočenje uporabnikov in uporabnic stavb

Odkar obstajajo energetsko učinkovite stavbe, pogosto obstaja precejšen razkorak med napovedano učinkovitostjo in dejanskim stanjem pri uporabi. S tem so te stavbe diskreditirane in od tukaj izhaja pristop »opolnomočenje uporabnikov in uporabnic«.

Vie to B je skupina ljudi, ki uporabnikom in uporabnicam pomaga, da prevzamejo odgovornost za učinkovite stavbe in sooblikujejo nove načine skupnega življenja. Omogočamo jim, da najdejo strategije za izboljšanje učinkovitosti svojih stavb. Cenimo strokovno znanje vsakega deležnika in lajšamo dialog med vodji projekta ter uporabniki in uporabnicami. Če se bodo počutili, da so slišani, bodo bolj naklonjeni temu, da prispevajo k izboljšanju podnebne učinkovitosti stavb, v katerih bivajo.

Področja ukrepanja: Majhna participativna stanovanja, stavbe s približno sto stanovanji, soseske, šole, telovadnice, mladinski centri, upravni prostori itd.

Kaj me motivira?

Zelo pogosto omejitve in standardi presegajo potrebe končnih uporabnikov in uporabnic. »Opolnomočenje uporabnikov in uporabnic« jim omogoča, da se počutijo upoštevane, gradbenikom in gradbenicam pa, da ponovno odkrijejo svoj pravi namen, torej bivanje za ljudi. Iz bitke tako nastane prizadevanje za skupni cilj.

Kdo je del vrhne ekipe?

Za »opolnomočenje uporabnikov in uporabnic« je potrebna podporna mreža, v kateri je vsak posameznik oziroma posameznica enako pomemben oziroma pomembna: naročnik (javni ali zasebni), vsi poklici v sklopu gradbenih in obnovitvenih del, vsi vzdrževalci in vzdrževalke ter vse vrste stalnih ter začasnih uporabnikov in uporabnic.

3. akcijski vrh:

Kaj jemo in kupujemo: Alpska hrana in lokalni proizvodi

Pod drobnogledom: Projekt kantona Graubünden za podnebno nevtravno kmetijstvo: omogočanje inovacij preko skupnih izkušenj

Kanton Graubünden si želi izzive spremeniti v priložnosti, in sicer tako, da postane prva popolnoma podnebno nevtravna kmetijska regija v Alpah: kupovanje regionalnih proizvodov torej predstavlja podnebno nevtravno potrošnjo. Da bi malim kmetom in kmeticam (ki imajo pogosto omejene zmogljivosti) omogočili raziskovanje podnebno nevtralnih (in podnebno odpornih) praks, sta bila vzpostavljena platforma in pilotni pristop, ki upoštevata tudi kompromise z biotsko raznovrstnostjo, dobrim počutjem živali in gospodarsko trajnostjo.

Katere vloge imajo partnerji vrhne ekipe?

- Kanton Graubünden ponuja organizacijsko podporo in financiranje.
- 50 pilotnih kmetov in kmetice ter dve kmetiji v lasti kantona razvijajo ogljične odtise, raziskujejo možne ukrepe in uporabljajo inovativne pristope.
- Podporo nudijo mreža podnebnih in okoljskih znanstvenikov in znanstvenic, kmetijska in gostinska združenja.

Dejavniki uspeha/ovire? Proaktivni pristop, povezan z dobro komunikacijsko kampanjo, je mnoge kmete in kmetice prepričal, da se vključijo v proces. Projekt jim nudi ustrezna orodja in podporne zmogljivosti za nadaljnje individualno ukrepanje. Konkurenčni pristop za pridobitev statusa pilotne kmetije je spodbudil 120 kmetov in kmetice, da so se prijavi za 50 razpisanih mest.

Kaj je pri tem pristopu posebej značilno za Alpe? Projekt upošteva strukturo gorskega poljedelstva in je zato stoddostotno značilen za Alpe.

Osebna zgodba: Opolnomočenje deležnikov, da postanejo del pristopa 100-% lokalno

Lucija Gartner, koordinatorka lokalne blagovne znamke Bohinjsko nam ponuja vpogled v svoje vsakodnevno delo

Triglavski narodni park in Bohinj sta del biosfernega območja Julijske Alpe, ki povezuje 10 različnih občin. Ta občutljiva in raznolika regija je del Triglavskega narodnega parka in zahteva pameten pristop upravljanja in razvoja. Lokalno gospodarstvo je odvisno od turizma, zato smo se odločili, da bo turizem postal generator trajnostnih sprememb za ohranjanje narave, skupnosti in lokalne identitete.

Kaj me motivira? Vsakodnevno sodelujem z različnimi deležniki z bohinjskega območja ter koordinatorji iz regije Julijskih Alp. Ker sem v neposrednem stiku z ljudmi, ki ustvarjajo ponudbo te regije (kmetje in kmetice, obrtniki in obrtnice, lastniki in lastnice restavracij, vodniki in vodnice ...), so mi težave in potrebe na tem območju znane. Čudovito je videti lokalno prebivalstvo, kako z velikim navdušenjem in novimi idejami ustvarjajo široko mrežo za izvajanje pristopa 100-% lokalno.

Kdo je del vrhne ekipe? Triglavski narodni park, občina Bohinj in regija Julijske Alpe povezujejo lokalno skupnost, deležnike, strokovnjake in strokovnjakinje z dotičnega območja ter raziskovalce in raziskovalke na različnih nacionalnih in mednarodnih ravneh. To območje se osredotoča na razvoj, trženje, upravljanje in identiteto.

Pod drobnogledom: Mangez Bio Isère

Mangez Bio Isère (jejno bio v departmaju Isère) je zadruga kolektivnega interesa (SCIC), ki so jo ustanovili ekološki in lokalni kmetje in kmetice, da bi povečali porabo lokalnih in ekoloških proizvodov v departmaju Isère. S pomočjo zadruge se olajša vključevanje ekoloških in lokalnih izdelkov v kolektivno oskrbo s prehrano, restavracije in skupine za nakupovanje, saj zadruga lokalne proizvode kupuje v večjih količinah in po poštenih cenah za proizvajalce in proizvajalke.

Katere vloge imajo partnerji vrhne ekipe?

- Mreža 60 ekoloških proizvajalcev in proizvajalk ter predelovalcev in predelovalk živil iz departmaja Isère in okoliških departmajev.
- Tehnični partnerji (Fret froid, Socleo, Tout en vélo) izvajajo logistiko in dostavo.
- Javni partnerji (regija AURA, Grenoble Alpes Métropole, departma l'Isère, Evropska unija) nudijo finančno in institucionalno podporo.
- Naročila prihajajo od občin, šolskih kuhinj, menz v podjetjih, restavracij, specializiranih trgovin, socialno-zdravstvenih institucij in skupin za nakupovanje.

Kaj je pri tem pristopu posebej značilno za Alpe? 30 odstotkov departmaja Isère se nahaja na gorskem območju, kjer morajo kmetje in kmetice ter predelovalni obrti svoje proizvodne in predelovalne metode prilagoditi na alpske razmere.

4. akcijski vrh:

V čem uživamo: Prosti čas in kultura v Alpah

Pod drobnogledom: Napredki pri razvoju podnebno nevtralnih turističnih destinacij: Arosa in Valposchiavo kot pionirja

Z vse večjo ozaveščenostjo o podnebno nevtralnih in podnebno odpornih načinih življenja raste tudi povpraševanje po podnebno nevtralni turistični ponudbi. Upravljalci žičnic in hotelov so že razvili različne pristope, da postanejo podnebno nevtralni. Kako pa izvesti preobrazbo celotne turistične regije v podnebno nevtralno destinacijo, vključno z vsemi oblikami mobilnosti in uporabljenih proizvodov? S tem projektom želimo dati odgovore glede zapletenih metodoloških vidikov, ki se skrivajo za tem pristopom (npr. kje določiti meje ogljičnega odtisa za podnebno nevtralne destinacije), njegov cilj pa je tudi raziskati inovativne komunikacijske in trženjske pristope, kot je »nudging« ali drezanje.

Katere vloge imajo partnerji vrhne ekipe?

- Univerza za uporabne znanosti kantona Graubünden za znanstveno podporo.
- Turistični regiji Arosa in Valposchiavo kot študiji primerov.
- Myclimate kot ponudnik storitev za podnebno nevtralna podjetja (vključno z nadomestili).

Dejavniki uspeha/ovire? Projekt se šele začne, vendar so dejavniki uspeha vključeni v pristop: upamo, da bo preverjanje inovativnih komunikacijskih in marketinških pristopov, ki temeljijo na metodi drezanja, uspešni. Ovire se skrivajo v podrobnostih glede tega, kako določiti meje za ogljični odtis celotne turistične destinacije.

Kaj je pri tem pristopu posebej značilno za Alpe? Alpski turizem je v središču tega projekta.

Pod drobnogledom: »Sprememba pristopa« – kampanja za mobilnost in ekoturizem v gorah (FR)

Kampanja »Sprememba pristopa« organizacije Mountain Wilderness spodbuja k mobilnosti v gorah brez avtomobilov in ekoturizmu. Njen cilj je zaščititi gorska območja, ki so prizadeta zaradi podnebnih sprememb, in pomagati ljudem odkrivati gore na drugačen način, v stiku s tistimi, ki tam živijo. Kampanja s posredovanjem natančnih informacij in lobiranjem za storitve javnega prevoza v gorah pomaga vsem, ki želijo gore obiskati brez avtomobila.

Osebna zgodba: Preusmeritev turizma se začne v osrčju smučarskega središča Métabief (primer iz regije Jura)

Olivier Erard, direktor zadruga Syndicat Mixte du Massif du Mont d'Or deli svoje izkušnje:

Cilj prehoda na našem območju Haut-Doubs, ki se nahaja v masivu Jura, je preoblikovati ekonomijo prostega časa, ki je danes zelo odvisna od snega in močno osredotočena na smučarsko središče Métabief. V letu 2020 je letovišče sprejelo projekt za izvedbo prehoda, ki glede na zgodovinske podatke in podnebne modele predvideva morebitni konec alpskega smučanja do let 2030–2035. Da bi se prilagodili temu novemu izzivu, smo razvili poseben pristop človeškega inženiringa. Ta prehod vpliva na delovna mesta tistih, ki delajo v gorah in morajo na novo oblikovati svoje prakse in si zamisliti druge dejavnosti. Za zdaj ta prehod ne vpliva na navade strank, zato računamo, da bomo v naslednjih desetih letih še vedno uživali v smučanju, tako da bomo ohranjali svoje naprave in se istočasno pripravljali na konec te dejavnosti.

Kaj me motivira?

Leta 2015 sem bil kot direktor smučišča Métabief odgovoren za načrtovanje prihodnosti teh naprav. Kot diplomirani glaciolog sem lahko analiziral učinke globalnega segrevanja na naše ozemlje ter izvoljenim uradnikom in uradnicam predstavil tveganja nadaljnjega vlaganja v alpsko smučanje, če ne bi istočasno ljudi, ki tam delajo, pripravili na spremembe, ki nas čakajo. Leta 2020, ko je bila sprejeta odločitev za predvidevanje nadaljnjega delovanja, sem predlagal ustanovitev inženirskega centra, ki bi se ukvarjal posebej s preoblikovanjem ekonomije prostega časa v ustreznem merilu: namreč na območju celotne regije in ne samo na območju smučišča.

Kdo je del vrhne ekipe?

Po tem, ko sem sodeloval s svojimi kolegi in kolegicami v smučarskem središču (s tehničnim osebjem in izvoljenimi uradniki in uradnicami), mi je s pomočjo sredstev francoske vlade (Avenir Montagne Ingénierie Programme) in določenega dela prihodkov iz davka na žičniške naprave uspelo sestaviti majhno ekipo treh ljudi, ki bo z metodami sodelovanja z vsemi deležniki vodila proces razmišljanja o prihodnosti te gospodarske panoge.

Kaj se iz te brošure lahko naučimo: Od razumevanja ...

Predstavitev dobrih praks, kot je to narejeno v tej brošuri ACB, ima vrsto prednosti: s tem se daje podpora tistim, ki kot prvi izvajajo inovativne ukrepe in so navdih drugim, da tudi sami poskusijo izvesti podobne pobude. Poleg tega pa se tako vsem omogoča učenje iz predstavljenih uspehov in izzivov.

Nauki iz primerov, ki so zbrani v tej brošuri:

- **Priložnosti ali izzivi, ki so specifični za Alpe, predstavljajo izhodišče za prilagojene rešitve za podnebne ukrepe:** V mnogih primerih je ambiciozno podnebno ukrepanje logičen naslednji korak, ki podpira že vidne razvojne poti (npr. razvoj ekološkega kmetijstva v podnebno nevtralnino in podnebno odporno kmetijstvo).
- **Pristopi iz resničnega življenja so v središču vseh dobrih praks:** Povezovanje ukrepov z resničnimi okoliščinami, lokalnimi kulturami in družbenimi pogoji, kot na primer obiski pri prebivalstvu in deležnikih v njihovem lokalnem okolju, podpora prebivalstvu in deležnikom v realnem času pri njihovih prvih korakih itd.
- **Od informacij k eksperimentiranju:** Imeti več informacij je koristno le, če imajo le-te lokalno razsežnost, s splošnimi informacijami, ki niso povezane s specifičnimi okoliščinami, prejemnike in prejemnice običajno preobremenimo ali celo ohromimo. Veliko bolj obetavno je deležnikom in prebivalstvu omogočiti, da eksperimentirajo z novimi pristopi, da preizkusijo, kako jih občutijo in okušajo.

Primeri kažejo tudi na to, da je sodelovanje ključnega pomena za uspešno ukrepanje na področju podnebnih sprememb.

- Uspešne vrhne ekipe vključujejo deležnike, ki zagotavljajo neposredne »vstopne točke« za doseganje ustreznih ciljnih skupin (npr. socialne organizacije, turistična združenja, gasilska društva itd.).
- Napredek z majhnimi »koalicijami voljnih« namesto oblikovanja velikih organov odločanja: majhna delovna skupina za podnebje lahko vključuje deležnike, ki so pripravljeni napredovati, in nato razvije gravitacijske sile za pridobivanje drugih.
- Vsak v vrhni ekipi ima svojo vlogo: poskusite opredeliti svoj prispevek ter delati z osebnimi prednostmi in znanjem.

Pot do podnebno nevtralnih in podnebno odpornih načinov življenja: izkoristimo veter v hrbet in se spopadimo z nevihtami

Ugodni vetrovi v hrbet ali »gonilne sile« obstajajo povsod, tudi če so včasih neopazni. Naučimo se odpreti svoje oči in jim posvetiti pozornost. Nekaj takih primerov:

- že vidne posledice podnebnih sprememb, ki kažejo na potrebo po ukrepanju,
- prava kombinacija ljudi,
- posamezniki oziroma posameznice ali skupine, ki dajejo pobudo in predstavljajo gonilno silo za izvajanje postopkov, npr. župan oziroma županja, direktor oziroma direktorica podjetja, šolski razred ..., in
- novi okvirni pogoji ali novonastale priložnosti: novi zakoni, možnost financiranja ...

➔ Nekaj namigov za optimalno uporabo teh gonilnih sil in kako jih razviti v gravitacijske sile:

Podprite, spoštujte, proslavite, predstavite, ostanite skromni, povabite tiste, ki so gonilna sila, da podprejo druge ...

Brez nevihte, čelnega vetra in upora ni spremembe.

Nekaj primerov za to:

- pomanjkanje sodelovanja in kolektivnega obveščanja ali neustreznost le-tega,
- manjkajoči ali neustrezni okvirni pogoji (financiranje, predpisi, upravljanje ...),
- konflikti, spremembe v ekipi in vodstvu ...,
- nezadostno ali neustrezno upoštevanje človeškega dejavnika, predvsem vidikov, kot so razpršitev inovacij ali faz sprememb v družbi.

➔ Namigi, kako se spopasti z nevihtami, čelnim

vetrom ali odporom: Za dajanje pobud za spremembe ali spremljanje izvajanja sprememb je potrebno učenje, da posameznike oziroma posameznice in skupine vidimo v sveži luči, da naredimo korak nazaj in bolje opazujemo ter razumemo procese, skozi katere gredo te osebe in zakaj na tej poti na neki točki morda naletijo na ovire. Za to je morda treba pridobiti novo teoretično in praktično znanje na področju družbenih znanosti preko usposabljanja in sodelovanja. Ko se pojavi odpor, nam seznam s štirimi točkami, ki ga najdemo na naslednji strani, pomaga rešiti nekaj bistvenih vprašanj in nas podpre pri tem, da se izognemo napihovanju problema.

... do prvih korakov

Kaj torej lahko naredimo, ko smo soočeni z

ODPOROM ?

1. Preverimo napetost pri sebi.

2. Sprejmemo, da je odpor:

- del postopka,
- legitimen,
- »zaščita« nečesa.

3. Predlagamo »prostor podpore«

- ☆ empatija do sebe
- ☆ zastavitev in potrditev okvira
- ☆ empatično poslušanje, zrcaljenje in parafraziranje
- ☆ vprašanja
- ☆ opredelitev POTREB (če je to možno)
 - ↳ Nove strategije, ki vključujejo te potrebe
 - »IN« se spremeni v »ALI«

4. Vse skupaj pustimo in svojo energijo ter podporo usmerimo v druge dele sistema.

Prvi potrebni koraki – nekaj idej za prve dejavnosti ...

... ki jih lahko začnete izvajati s svojo mrežo, pobudo, organizacijo:

- **Upravljalci in upravljalke/ambasadorji in ambasadorke podnebnih sprememb:** Določite ključno osebo, ki bo gonilna sila za vaše podnebno ukrepanje – ambasador oziroma ambasadorka ne potrebuje nujno strokovnega znanja o podnebj, bolj je pomembno, da zna dobro poslušati in motivirati.
- **Pogovori o ogljiku:** Začnite se pogovarjati o svojih izkušnjah, tako pozitivnih kot negativnih, in na tej osnovi razvijajte skupno znanje. Več informacij najdete na spletnih straneh www.carbonconversations.co.uk in <https://klimartikulieren.at/>.
- **Učenje, kako nuditi spremljavo in svetovanje pri spremembah:** Naučite se več o »človeškem dejavniku« in se udeležite usposabljanja. Tudi če ste strokovnjak oziroma strokovnjakinja na področju podnebnih sprememb, boste s tem pridobili vpogled v razvoj smiselnih pristopov.
- **Podnebna freska:** Nimate časa prebrati 2000 strani poročila IPCC? Na skupni delavnici »Podnebna freska« boste v treh urah spoznali bistvene vidike podnebnih sprememb, da boste lahko začeli ukrepati. Več informacij najdete na spletni strani <https://climatefresk.org/>.

... in kako lahko podprete delo Posvetovalnega odbora za alpsko podnebje:

- Oglejte si spletno stran www.alpineclimate2050.org, predvsem smernice izvajanja, ter preverite sinergije s svojimi ukrepi.
- Če želite sodelovati pri naših dejavnostih, se z nami povežite preko kontaktnih podatkov, ki jih najdete spodaj, ali preko spletne skupnosti.
- Prijavite se na nadaljnje spletne seminarje in novice Posvetovalnega odbora za alpsko podnebje, da boste prejeli sveže informacije in nove navdihe.

Kontaktni podatki in nadaljnje informacije

Če se vam porajajo vprašanja v zvezi s Posvetovalnim odborom za alpsko podnebje in njegovimi ukrepi ali če želite izvedeti več informacij o stvareh, ki so predstavljene v tej brošuri, nam pišite na naslov:
info@alpineclimate2050.org.

O Alpski konvenciji in Posvetovalnem odboru za alpsko podnebje

Alpska konvencija je vodilna organizacija za trajnostno življenje v Alpah in si prizadeva za varovanje dragocenega okolja, ki ga imenujemo naš dom. Ta mednarodna pogodba je bila prva tovrstna pogodba, namenjena varstvu in trajnostnemu razvoju celotne gorske verige – Alp. Osem alpskih držav (Avstrija, Francija, Italija, Lihtenštajn, Monako, Nemčija, Slovenija in Švica) in Evropska unija so v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja stopile skupaj, da bi to vizijo uresničile.

Alpska konvencija temelji na čezmejnem sodelovanju in povezovanju. S svojimi delovnimi telesi in postopki ter s številnimi partnerstvi si Alpska konvencija prizadeva za reševanje najbolj perečih izzivov v Alpah.

Eden največjih izzivov so podnebne spremembe, zato smo ustanovili Posvetovalni odbor za alpsko podnebje (ACB). Posvetovalni odbor združuje vse pomembne ukrepe za blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje, ki se v skladu z evropskimi in globalnimi podnebnimi procesi izvajajo v okviru Alpske konvencije.

